

Nr 817.

Av herr **Johanson** i Huskvarna m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 239, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 239 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har chefen för jordbruksdepartementet på ett i stort sett förstående sätt sökt upplägga linjerna för nästkommande års prisstöd-jande regleringsåtgärder för jordbruket. Departementschefen hälsar sålunda med tillfredsställelse den återhämtning inom jordbruket, som ägt rum under de senaste åren, och hans strävan synes vara, att genom i propositionen föreslagna åtgärder söka genomsnittligen bibehålla den för närvarande rådande prisnivån på jordbruksprodukterna. Denna prisnivå ligger visserligen endast vid omkring 85 % av vad den var åren närmast före jordbrukskrisens inträde, och departementschefen synes i och för sig inte mena, att förkrisnivån var för hög, men han utgår ifrån, att minskningen i produktionskostnaderna till följd av tekniska förbättringar och andra rationaliseringsåtgärder ifråga om jordbrukets drift under senare åren »till fullo» motsvara denna sänkning av produktpriserna. Å andra sidan framhåller departementschefen, att »ej heller från konsumenternas sida synas några allvarliga erinringar mot den nuvarande prisnivån för jordbrukets produkter kunna riktas med hänsyn till att densamma är icke obetydligt lägre än den, som var rådande före jordbrukskrisens inträde».

Vid uppläggnngen av problemet längre fram i sitt resonemang kommer departementschefen till den slutsatsen, att det synes nödvändigt, att priserna på jordbruksprodukterna icke fastlåsas vid en viss nivå utan bliva rörliga för att sålunda vägleda såväl produktionen som jämväl konsumtionen, och som en åtgärd i denna riktning föreslås bl. a. att inlösningsförfarandet å brödspannmålen måtte upphävas. För ett sådant rörligare prisläge inom vissa gränser förefinnes onekligen visst fog, då ju ett prisläge, som framlockar en allt för utvidgad produktion, med nuvarande världsmarknadsläge ganska snart hämnar sig. Men då departementschefen anser sig böra »såsom undre gräns» fastställa den nivå, som tidigare uppställts som eftersträfvansvärd för jordbruksprodukter, nämligen omkring 75 % av medelpriserna åren 1925—1929, och som »övre gräns» medelprisnivån under sistnämnda fem år, kan man icke undgå att göra en del reflexioner, dels över vad som i annat avseende uttalats i propositionen om lantarbetarnas löneställning och dels över de förhållanden som f. n. råda på jordbrukets område i fråga om möjligheten att få arbetskraft vid denna näring.

Vi äro angelägna att från början framhålla, att till dessa reflexioner på intet sätt knyts några anklagelser mot departementschefen för bristande vilja att på ett rimligt sätt söka tillgodose jordbrukets intresse. Det ligger i alla regleringsåtgärders av detta slag natur, att svårigheter måste uppstå, då man söker avväga produktion och prisläge, så att icke den ena åtgärden upphäver den andras verkan. Och dubbelt svårt blir givetvis problemet i ett land, där man har att räkna med jordbruk av så vitt skilda storleksordningar och belägna i så vitt skiftande klimat som vårt. Den mest bekymmersamma företeelsen i samband med dessa jordbruksregleringar är den, att småbruket här i landet vid en fortsatt världskonjunktur av nuvarande slag på jordbruksprodukter, kommer att få det oerhört svårt att hålla sig uppe. Småbrukets produktion måste ju till stor del stödjas genom inköp av fodermedel, vilka genom regleringsåtgärderna betinga priser, som produktpriserna ändå knappast kunna täcka, då det på egen jord producerade kraftfodertillskottet blir allt för ringa. Departementschefen har också mera i förbigående berört denna sak utan att kunna anvisa några framkomliga vägar för undanröjande av denna företeelse.

Om vi, med beaktande av dessa svårigheter och utan att heller för vår del kunna peka på några rationella lösningsgrunder för dagen, ändå förmena att frågan om jordbrukets regleringsåtgärder måste i ett vidare sammanhang diskuteras och även böra underställas ytterligare utredning, så är det framförallt därför, att åtskilliga tecken tyda på att, trots vad som hittills av statsmakterna åtgjorts för att stödja näringen, en allt tydligare tendens visar mot en fortsatt avfolkning från modernäringen. Under det att de arbetslösas antal räknas i femtiotusental här i landet, finnes det nu inom vissa län knappast någon möjlighet att uppbringa en ung man eller kvinna, som vill åtaga sig jordbruksarbete. Från skilda håll rapporteras samma bedrövlige läge, och mången jordbrukare står där rådlös inför bristen på arbetskraft. Varför? Ja, det är den gamla historien om att andra näringar ha större möjligheter att tillgodose sina arbetare ifråga om lön, fritid, trivsammare arbete och andra företräden. Det torde också vara ett stort misstag, om man tror, att rekryteringen av våra småbruk ställer sig eftersträfvansvärd för ungdomen. I själva verket är det nog så, att var och en, som kan komma över någon annan sysselsättning, avstår ifrån det strävsamma och försakelsekrävande småbruket. Då alla andra tyckas ha lov att ha större krav på livet, stannar ingen gärna vid en sysselsättning, som innebär avstående av mycket, som andra mena sig ha full rätt till. I detta sammanhang får man inte heller glömma statarfolkets föga tillfredsställande levnadsförhållanden.

Hur man än vänder på problemet, blir summan av dessa reflexioner, att jordbruksnäringen fortfarande intar ett läge, som i förhållande till andra näringar och sysselsättningar inom landet ligger *efter* och som gör att vårt folk mer och mer vänder sina blickar från jorden. Även om inte de ekonomiska förhållandena här enbart spela in, så är dock uppenbart, att en av de väsentligaste orsakerna är den, att ersättningen för arbetet vid jordbru-

ket är för ringa i jämförelse med vad företagare och arbetare på andra områden kunna komma i åtnjutande av.

Om man studerar socialstyrelsens indexberäkningar över levnadskostnaderna här i landet såsom de förhålla sig till förkrigsårens prisläge, så får man också belägg för att livsmedelskostnaderna ej hunnit med i den allmänna prisstegringen sedan dess. Dessa beräkningar ge nämligen det resultatet, att då *samtliga levnadskostnader* under föregående år nådde indextalet 156 låg livsmedlens indextal endast vid 130, d. v. s. 26 enheter lägre. Dessa tal ha under innevarande års första kvartal förskjutit sig till respektive 158 och 134, eller till livsmedlens favör med två enheter. Går man vidare i samma socialstyrelsens senaste meddelande och undersöker prisförskjutningarna på vissa varuslag från 1913 till mars månad i år, så observerar man särskilt en sak, som har sammanhang med förskjutningen i *löneförhållandena* sedan dess. Tar man t. ex. och jämför priset på *vetemjöl* 1913 och nu, så finner man att priset å detta förstnämnda år var 31 öre per kilogram och nuvarande pris 38 öre pr kilogram. Men undersöker man priset på *vetebrod* (skorpor) då och nu, så visar det sig att detta är respektive 76 öre och 1: 72. Då mjölet har stigit i pris med 22.6 %, har brödet stigit med 76.0 %. För mjukt bröd, bakat i vatten, är stegringen 63.6 %. Stödåtgärderna för brödspannmålen ha sålunda mindre att skaffa med *brödfördyringen* än mången låter intala sig.

Utan att generalisera sistnämnda ex. ifråga om orsakerna till detaljprisstegringen på livsmedlen, måste vi dock anse, att den höjning av priserna på lantbruksprodukter, som blivit följden av regleringsåtgärderna, är ganska måttlig och i jämförelse med levnadskostnadsstegringen i sin helhet ingalunda obillig. Och då det nu är fråga om gränserna för de svängningar, en mera fri prisbildning skulle tillåtas röra sig inom, finna vi de av departementschefen angivna uppdragna med för ringa hänsyn tagen till den utveckling, löneläget på andra områden tenderar att taga.

Innan man går att fastställa dessa gränser för en rörlig prisbildning på jordbruksprodukterna, bör enligt vårt förmenande en allsidig utredning vidtagas, såväl ifråga om den allmänna pris- och lönenivån på andra områden som ock möjligheterna att utan vållande av överproduktion kunna åstadkomma regleringsanordningar, som medgiva en i förhållande till andra företagsgrenar skäligen inkomst- och lönestandard för jordbrukets folk, ävensom en ingående undersökning om möjligheterna av att jordbruket i de nordliga delarna av vårt land och i övrigt småbruket över huvud kan beredas möjlighet, att, utan sönderbrytande av regleringsåtgärdernas effektivitet för jordbruket som helhet, bättre tillgodose de mindre jordbrukarnas krav på hjälp av stödåtgärderna för näringen.

Vi hemställa sålunda,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om föranstaltande av skyndsamt utredning angående de riktlinjer, efter vilka de fortsatta prisreglerande åtgärderna på jord-

brukets område böra avpassas med hänsyn till här ovan i motionen framförda synpunkter, samt för nästa års riksdag framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 8 maj 1936.

C. O. Johanson,

Huskvarna.

A. Olsson

i Mora.

O. E. Sandberg.

P. J. Näslund.

Sven Olsson,

Rimforsa.

Nils Brännström.
